ASPECTE ALE EDITĂRII FOLCLORULUI ÎN CADRUL CENTRELOR JUDEȚENE DE ÎNDRUMARE A CREAȚIEI POPULARE ȘI A MIȘCĂRII ARTISTICE DE MASĂ

DE

ION H. CIUBOTARU

Editarea folclorului ocupă un loc de seamă în activitatea Centrelor județene de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, instituții chemate să contribuie efectiv la descoperirea și promovarea, pe diferite căi, a tot ceea ce este valoros în domeniul culturii noastre populare. Dacă, la început, culegerile de folclor apărute sub acest patronaj, erau destinate, cu precădere, să sprijine mișcarea artistică de amatori — ceea ce explică într-o oarecare măsură anumite carențe metodologice — cu vremea s-a ivit necesitatea unor cercetări folclorice regionale mai sistematice, menite să realizeze „culegeri ilustrative pentru creația contemporană din diverse colțuri ale patriei noastre“ [1]. Casele județene ale creației populare (actualele Centre de îndrumare) nu au întîrziat să-și lărgească și să-și diversifice activitatea în această direcție, numai că, uneori, cei angajați în astfel de acțiuni s-au arătat a fi extrem de grăbiți, pierzînd din vedere că „cercetarea folclorică locală trebuie să se plaseze la nivelul bun al cercetărilor folclorice generale“ [2], pentru ca osteneala să nu fie zadarnică.

Integrarea cercetării folclorice în viața culturală nouă a județelor patriei s-a produs ca un proces firesc, mai ales acolo unde venea să revitalizeze frumoase tradiții locale, și a căpătat o extensiune atît de mare încît, la un moment dat, fenomenul a fost considerat „semnificativ pentru caracterul de masă al muncii folclorice de azi“ [3]. Aproape în fiecare județ au apărut, pînă în prezent, cinci, șase sau chiar mai multe volume de folclor, însumînd, în medie, 1 500—2 000 pagini tipărite, ceea ce, la nivel național, reprezintă o realizare fără precedent. Lucrările alcătuite cu competență și probitate științifică, nu puține la număr, s-au bucurat întotdeauna de un larg interes, fiind apreciate și de specialiști, care „nu pot totuși cuprinde întreaga varietate stilistică locală a literaturii, muzicii, dansurilor și obiceiurilor populare“ [4].

Pe de altă parte, însă, s-a constatat că, odată cu creșterea numărului de volume tipărite, exigențele unor Centre de îndrumare au scăzut, în chip surprinzător, favorizînd astfel pătrunderea amatorismului în acest domeniu de acti-

---

[1] V. Adăscăliței, *Cercetări folcloristice regionale*, „Iașul literar“, XVI, nr. 1, 1965.

[2] M. Pop, *Vaste zone folclorice așteaptă să fie defrișate*, „Scînteia“, XXXVIII, nr. 8056, 1969.

[3] A. Fochi, *15 ani de folcloristică în R.P.R.*, „Revista de folclor“, VIII, nr. 1—2, 1963.

[4] M. Pop, *loc. cit.*, p. 4.

BDD-A1479 © 1976 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:02 UTC)

vitate. Proliferarea colecțiilor regionale de folclor, în care textele sînt publicate la întîmplare (fără a se indica de la cine, cînd și de către cine au fost culese), lipsa de discernămînt în selectarea materialului adunat, neglijarea legilor ce guvernează adevărata creație folclorică, intervenția (declarată sau nu) în textele culese, frecvența unor greșeli de ortografie și punctuație ș.a. au determinat, cum era și firesc, reacția unor specialiști [5] care au atras atenția asupra pericolului tolerării diletantismului în cercetarea culturii populare. În ce măsură observațiile de mai sus au ajuns la cei interesați nu putem preciza, schimbări hotărîtoare, însă, în această privință nu s-au produs, fapt ce justifică intervenția de față. Și pentru că *in principiu* chestiunea a fost deja discutată supunem, în cele ce urmează, unei succinte analize aspecte ale conținutului unora dintre lucrările de folclor regionale, publicate în ultimii ani [6]. Fără îndoială, lucrările la care ne vom referi au și părți pozitive, uneori ele predomină chiar, dar nu izbînzile acestei munci ne-am propus să le reliefăm în contextul de față, ci *neajunsurile* ei, care, nu o dată, eclipsează și cele mai frumoase realizări.

La Pitești a apărut, în cursul anului 1971, o *antologie* [7] de folclor poetic, întocmită de George Cristea Nicolescu și prefațată de Sergiu Nicolaescu, în care sînt incluse atît piese publicate anterior în diverse volume sau periodice, cît și texte inedite. Ce reprezintă această antologie pentru folclorul argeșean aflăm dintr-un avertisment imprimat pe coperta interioară a volumului : „Atragem atenția că titulatura de *antologie* nu incumbă epuizarea materialului folcloric existent în această zonă" (!). Este, prin urmare, o *selecție*, dealtfel, singurul sens pe care îl consemnează pentru termenul respectiv, toate dicționarele Din prefață rezultă că autorul, *„dovedind un gust deosebit"* [8], a alcătuit volumul după „criteriul estetic" (p. 7). Iată cîteva dintre piesele antologice cuprinse în prima secțiune a volumului, în care majoritatea o formează cîntecele de dragoste și dor : „Vară, vară, primăvară / Cînd să te mai vedem iară, / Copilașii-n pielea goală / Cu focșoarele p-afară / Și pe puica-n ușcioară" (p. 23). Dorul după ființa dragă capătă și el o caracterizare poetică asemănătoare : „Fă-mă Doamne-un curcubeu, / Fă-mă Doamne-un pui de zmeu / La Marița-n eleșteu, / Să prind pește și șalău /" (p. 29). Chemarea mîndrei se face în cuvinte „alese", „Ieși mîndruță pîn' la poartă, / Desculță numa-n cămașă, / Cum erai la măta-n fașă" (p. 105), sau în termeni ceva mai categorici : „Foaie verde lobodă / Vin' cu mine, dodă, fă / Sînt fecior de văduvă" (p. 27). Cel cuprins de dor nu-și află liniștea nici în somn, „Puțintel *ce-adormitez* / Eu cu jale mă visez" (p. 119), pentru că dragostea este un lucru mare, „Și-ți mai dă cîte-o răceală / La picere-mpleticeală" (p. 46), suferința îndrăgostitului căpătînd, uneori, proporții îngrijorătoare : „Merg pe drum și dau din mîini / Parcă mă apăr de cîini" (p. 64). Este, cel puțin, ciudată această „ediție de autor", în care texte cum sînt cele de mai sus, precum și altele asemănătoare, aflate la paginile 36, 65, 107, 112, 147, au putut fi *„selectate dintr-un material vast"* și considerate „producții populare care pot fi comparate, fără nici o teamă, cu cele mai bune existente deja în antologii de mai mare sau mai mică circulație" (p. 7).

Discutabilă este și culegerea *Drag mi-i cîntecul și jocul* [9], apărută în 1972 la Vaslui, sub îngrijirea muzicienilor N. Bălan și M. Stan. Scopul editării acestei colecții de folclor este expus în termeni ambigui, dacă nu chiar contradictorii. Lucrarea este destinată „să îmbogățească repertoriul soliștilor vocali ai numeroaselor formații de muzică populară", în același timp, însă, vrea să constituie „un

---

[5] V. Adăscăliței, articolul citat, și Mircea Fotea, *Observații asupra culegerilor de folclor publicate de Casele regionale (județene) ale creației populare în ultimii douăzeci de ani*, „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza» din Iași", serie nouă, secțiunea III, Literatură, tom XVI, 1970.

[6] Cele șase volume luate în discuție au apărut între anii 1971—1973.

[7] *Doine și balade din Argeș*. Antologie alcătuită de George Cristea Nicolescu, cu un cuvînt înainte de Sergiu Nicolaescu, Pitești, 1971.

[8] Toate sublinierile din articol aparțin autorului.

[9] Nicolae Bălan, Mircea Stan, *Drag mi-i cîntecul și jocul*. Culegere de cîntece populare și melodii de joc din județul Vaslui, Vaslui, 1972.

BDD-A1479 © 1976 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:02 UTC)

început de sondaj al creației muzicale folclorice vasluiene, *atît de puțin cercetată pînă acum*" (p. 7). Autorii, se spune în prefață, „*nu au pretenția realizării unei lucrări cu caracter științific*, întrucît notarea melodiilor a fost făcută mai mult direct, după auz, recoltarea lor fiind efectuată la concursuri..." etc., totuși, aceste creații populare se adresează și specialiștilor, cărora le revine sarcina „să le selecteze, să le studieze, să le valorifice teoretic, trăgînd concluziile științifice adecvate" (p. 8). Așadar, abordarea colecției în cadrul de față este pe deplin justificată.

Tema în jurul căreia gravitează aproape toate textele poetice, căci numai la acestea ne referim, este dragostea. Acest sentiment poate aduce mulțumire deplină, „Cu bădița laolaltî / Am mîncat poamî brumatî, / Am băut și tulburel / Ș-apoi m-am iubit cu el" (p. 34—35), sau poate determina supărarea badelui, căci „Maria îi rea tare / Nu-i dă gura de-așteptare" (p. 32), poate să declanșeze dorul aprins, „Frunzî verdi di cicoarî / Mari-i doru di ficioarî" (p. 124), în fine, poate genera dezamăgirea, supărarea celui fără noroc în dragoste fiind împărtășită de toată colectivitatea sătească și chiar de elemente ale naturii : „Eu în sat cînd am intrat, / Munții s-au cutremurat, / Apele s-au tulburat, / Sătenii toți s-au sculat" (p. 85). Învesmîntări poetice similare apar într-un cîntec ce vrea să omagieze calitățile fetelor, „Fetili din Moldova / Mult *imi rupi inima*, / Din Bacău pîn' la Onești, / Nu mai știi ci si alegi" (p. 51), în unele cîntece de nuntă, „Mama zici : hai, dă-i zor / Cî stă mirili-n pridvor" (p. 50), precum și în unele texte cu conținut nedefinit : „M-o trimis mama la vie / Să aduc struguri din vie / Și-am stat toată ziua-n luncă / Și n-am mai știut de muncă" (p. 66). La rîndul lor, strigăturile sînt, în majoritate, rodul aceluiași proces de „elaborare" artistică : „Moș Costică din Mitoc / Îndeamnî făcăi la joc / ... / Moș Jianu, cu cojoc / Îndeamnî flăcăi la joc" etc. (p. 129). O afirmație din prefață, a cărei justețe se verifică aproape la fiecare pagină, face inutil orice comentariu : „*Colecția n-a fost alcătuită pe baza vreunui criteriu valoric, de vechime sau de autenticitate*" (p. 7). Survine, totuși, în mod legitim, întrebarea : de ce a fost publicată o astfel de lucrare, care pune într-o lumină falsă [10] realitatea folclorică contemporană a județului Vaslui ? Să nu uităm că din folclorul acestei zone s-a nutrit, cu precădere, timp de aproape treisprezece ani, revista de limbă, literatură și artă populară „Ion Creangă" [11] constituind și astăzi un serios punct de referință pentru specialiști.

În culegerea de folclor poetic buzoian *Dorule de unde vii...* [12], publicată în anul 1973, intenția profesorilor N. Peneș și Gh. Băicuș a fost de a pune în valoare „unele dintre *cele mai reprezentative* producții lirice și epice din creația noastră populară" (p. 2). Aflat într-un spațiu de confluență, Buzăul, această străveche vatră folclorică, și-a tras, adesea, seva din substanța spiritualității populare a celor trei provincii românești, „influențele fiind asimilate în mod creator, în sensul integrării lor într-o concepție estetică proprie" (p. 1). În realitate, departe de a fi „cele mai reprezentative", textele cuprinse în volum vădesc, mai curînd, lipsă de discernămînt în selectarea materialului și nu o „concepție estetică proprie". „Din poiană, de la boi", badea își vede mîndra țesînd și, cuprins de dor, ar vrea să fie cît mai aproape de ea : „Să mă fac o suveicuță / Mîndro, la tine-n mînuță, / Să mă porți din mînă-n mînă / *Măcar, doar* o săptămînă" (p. 19). Sentimente asemănătoare par să o stăpînească și pe mîndră, care, de asemenea, dorește metamorfozarea : „Și-atunci m-am gîndit în mine / Să mă fac o fluieră / Bade, la gurița ta" (p. 19). „Creații" de aceeași factură mai apar la paginile : 21, 32, 78, 103, 105, 116, nelipsind nici din spațiul rezervat producțiilor epice : „Am sfîrșit orice parale / Tot plătind la angarale /.../ Perceptorul, cu

[10] Pentru o edificare cît mai exactă asupra creației folclorice vasluiene, așa cum se prezintă ea în zilele noastre, vezi Ion Oprișan, *Folclor din Moldova de Jos*, în vol. *Folclor din Moldova*, II, București, E.P.L., 1969.

[11] Întemeiată, la Bîrlad, de T. Pamfile, M. Lupescu ș.a., revista a apărut din august 1908 pînă în iulie 1921.

[12] *Dorule, de unde vii...* Culegere de folclor poetic buzoian. Volum alcătuit sub îngrijirea profesorilor Nicolae Peneș și Gh. Băicuș, Buzău, 1973.

BDD-A1479 © 1976 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:02 UTC)

turbare / Mi-a luat din casă ţoale" (p. 140—141). O „variantă" a *Mioriţei* (508 versuri !) inclusă în acest capitol este de natură să stîrnească cel puţin mirarea cititorului. Cei trei ciobănaşi sînt „Rumeniori şi graşi" (p. 125) ; oaia năzdrăvană „Nu mai are stare / Nice alinare" (p. 127) ; ciinele moldoveanului, „Cel mai *voinicios* / Cel mai bărbătos" (p. 127) este decis să-şi apere stăpînul, „Azi, ori niciodată / Puterea mea toată / Mi-o voi arăta / Pentru viaţa ta" (p. 129), dar sfîrşeşte împuşcat de baciul ungurean : „Căţelandrul plînge / Şi se scaldă-n sînge / Cade cu iuţeală / Şi nu se mai scoală" (p. 130). Baciul moldovean, „Mîndru şi viclean", dă semne de nesupunere, fapt ce provoacă ameninţarea lui ungurean, „Hîtru şi viclean" : „Atunci, cot la cot / Te legăm de tot" (p. 133). Rămase fără stăpîn, oile sînt îngrijorate de soarta ce le aşteaptă : „Hoţii or să vină / Noaptea pe la stînă / Şi ne vor fura / Ne vor junghia" (p. 136). Măicuţa bătrînă ascultă cele spuse de „Draga mamei, dragă / Mioriţă fragă", apoi „Pleacă supărată / Pleacă întristată / Şi nemîngîiată / Ca omul ce-şi pierde / Toat-a lui nădejde" (p. 139). Ar mai fi de amintit că această culegere de folclor se vrea nu numai *„un preţios îndreptar pentru activiştii noştri culturali,* ci şi *o contribuţie de seamă în cadrul mişcării folcloristice contemporane*" (p. 2).

Ţeluri asemănătoare pare să urmărească şi volumul *Lung e drumul Dunării*[13], alcătuit de Ilie Birău şi editat la Reşiţa. Colecţia se subintitulează *Folclor poetic,* deşi cuprinde şi texte muzicale, şi îşi propune să ofere „o imagine unică, organică, a spiritualităţii dacoromâne din defileul Dunării, de la Berzasca la Moldova Nouă" (p. 6). Selecţia pieselor pentru această colecţie a avut în vedere un material bogat, rod al unor îndelungate cercetări folclorice de teren, efectuate prin anchete reluate, între anii 1962 şi 1971. Chestionarea repetată a aceloraşi subiecţi nu i-a prilejuit autorului nici o observaţie (ceea ce ne surprinde), în schimb, ca o constatare generală, semnalează *„acuta destrămare a genurilor folclorice, datorită perimării conţinutului lor"* (p. 7). Pare să facă excepţie doar genul liric, care „cunoaşte o dezvoltare fără precedent", situaţie ce nu se reflectă convingător în colecţie. Cît de reprezentative sînt cîntecele reproduse, pentru o zonă folclorică unde lirica a ajuns la o maximă înflorire, nu este prea greu de constatat. Un îndrăgostit îşi aşteaptă mîndra : „Şi tot stînd şi aşteptînd / Mă trezii eu adormind" (p. 119) ; altul, ceva mai norocos, constată : „La mîndruţa mea iubită / Am mîncat găină friptă, / Astă seară m-oi ducea / Şi cocoşul l-oi mînca" (p. 34). Tot în cadrul liricii „tradiţionale", un pretins cîntec de cătănie distonează supărător în raport cu adevăratele creaţii de acest gen : „Să mă duc nici eu n-aş vrea, / Păi, pe cine-aş săruta ? / Şi de tine mult mi-e milă / Dar tu ştii că plec de silă" (p. 64). Un loc aparte ocupă în volum cîntecul nou, „înveşmîntat în remarcabile şi *înfierbîntate* imagini artistice" (p. 10). Şi în acest caz, lirica erotică este preponderentă : „Frunză verde matostat / Am bade la mine-n sat / Şi frumos şi lucrător / Şi lucrează pe tractor" (p. 43). Nici calităţile mîndrei nu rămîn neobservate : „Că eşti mîndro de argint, / Cum nu-i alta pe pămînt, / Cînd pe scenă eşti gătată / Şi tu eşti îmbujorată" (p. 20—21). Fetele din Bozovici sînt satirizate deoarece : „Ies prin parcuri la plimbare / Numa-n papuci şi sandale / Şi-şi fac ţoalele de mod / Şi pe pod nu-i nici un glod" (p. 39). Dintr-un alt cîntec de dragoste aflăm că „Banii nu se fac uşor / Cum credeţi voi, mîndrelor, / Banii, banii, bate-i Doamne / De nu-i aî, tu, mori de foame" ; cu toate acestea, pentru fiinţa iubită nici un sacrificiu nu-i prea mare : „Îi iau pardesiu cu blană / Şi în mînă geamantană, / La grumaz îi pun mărgele / Şi pre mîini mănuşi de piele" (p. 66). Dezamăgirea îl determină, însă, pe îndrăgostit să devină agresiv : „Au, au, au, mîndruţă, au / Unde-i doda s-o fac prau" (p. 66). Iată doar cîteva dintre textele *„selectate* în funcţie de importantele necesităţi de îmbogăţire a repertoriului formaţiilor artistice de amatori" (p. 6).

Unele observţii suscită şi culegerea de folclor literar *Brăduleţ de pe că-*

[13] Ilie Birău, *Lung e drumul Dunării.* Folclor poetic din Valea Dunării de la Berzasca la Moldova Nouă, Reşiţa, 1972.

BDD-A1479 © 1976 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:02 UTC)

rare [14], editată la Bacău, deși nu a apărut sub egida Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă. Rezultat al activității pionierilor, care se preocupă, după cum sîntem încredințați, *„de pe o poziție riguros științifică*, de culegerea, cercetarea și salvarea a ceea ce mai există din folclorul tradițional și a ceea ce se creează în condițiile societății noastre" (p. 3), volumul este îngrijit de prof. Pompiliu Stan, coordonarea științifică a materialului aparținînd conferențiarului univ. dr. Traian Cantemir. Un capitol din colecție este intitulat *Lirica obiceiurilor de iarnă*, cu toate că include doar un *pluguşor*, acesta nereprezentînd altceva decît o variantă a baladei *Gruia și sora. Ghicitori* și *Cimilituri* sînt titlurile a două capitole distincte, în ciuda faptului că raportul dintre cei doi termeni este de sinonimie perfectă. În fine, o variantă a baladei *Vîlcan* [15] sau *Vulcan* [16], răspîndită în sudul Moldovei mai ales sub formă de pluguşor, apare în culegerea de la Bacău intitulată *Gruia și turcii*. Este adevărat că numele lui Gruia stăruie mai puternic în conștiința oamenilor, totuși, lectura atentă a textului lasă să se observe că informatorul a rostit numele adevărat al eroului, *Vulcan*, numai că acesta, din neatenție probabil, a fost transcris *vultan*. După cum, tot o urmare a neatenției pare să fie și transcrierea eronată a unor versuri din secvența: „Și sub salcie o bătrînă / Cu trei caftane în mînă, / De pietre izbindu-le, / De sînge spălîndu-le" [17], care în culegerea pionierilor băcăuani apare astfel: „La o salcă-nrămurată / Era o bătrînă / Cu trei *castane* în mînă, / *De pe trei izbindrele*, / De sînge spălîndu-le" (p. 12). Sînt scăpări care contravin spiritului *riguros științific* al muncii de cercetare.

Monografia satului Livezi — Harghita [18] necesită o analiză mai amănunțită. Angajați într-o „pasionată cercetare" a folclorului din această localitate, Nicolae Bucur și C. Costin își propun să realizeze „nu o prezentare descriptivă de material documentar, ci configurarea unei spiritualități cu o personalitate foarte bine timbrată" (p. 5). Prin urmare, o cercetare complexă, care să surprindă particularitățile culturii populare din această așezare situată la poalele munților Ciucului, acolo unde Moldova și Transilvania se unesc prin trecătoarea Ghimeș-Palanca. Lucrarea este concepută pe baza unui plan *sui generis*, autorii ignorînd (cu bună știință sau nu) imensa bibliografie de specialitate referitoare la cercetarea monografică. Lipsa de sistematizare, de ordonare științifică a materialului surprinde în chip neplăcut. Ideile sînt expuse incoerent, iar unele observații capătă formulări pripite și chiar contradictorii. Se pun astfel semnele egalității între *autentic* și *vechi*, ca și cum sfera semantică a acestor doi termeni ar fi una și aceeași, pentru ca apoi *vechiul*, adică *autenticul*, să fie opus *noului*, sugerîndu-se că în cazul *noului* (al creației folclorice noi, deci) nu ar putea fi vorba de autenticitate. Lipsa prozei populare din repertoriul folcloric al satului Livezi primește o explicație care ne scutește de comentarii: „Poveștile, snoavele, basmele lipsesc, pentru că oamenii, cînd s-au adunat împreună, eveniment destul de rar (la nunți, botezuri, hore țărănești), în primul rînd au simțit nevoia să cînte, să doinească, să-și spună păsurile și, în final, să-nceapă jocul" (p. 6). Argumente la fel de „întemeiate" aduc autorii și în sprijinul unor observații de ordin sociologic: „Că au ajuns pe aici moții, ne-o dovedește existența unei ploști, la unul din gospodarii satului, datată 1909, cu specificația *de la munte*le

[14] *Brăduleț de pe cărare*. Culegere de folclor literar din județul Bacău, Consiliul județean al organizației pionierilor, ediție îngr. de prof. Pompiliu Stan, coord. șt. conf. univ. dr. Traian Cantemir, Bacău, 1972.

[15] Vezi, G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, București, Tip. Modernă, 1885, p. 550—558, reprod. în vol. Al. Amzulescu, *Balade populare românești*, II, București, E.P.L., 1964, p. 86—103.

[16] Vezi, Ioan Brezeanu, *În vadul Brăilei...* Folclor literar din zona Dunării de Jos, Brăila, 1970, p. 29—40.

[17] Arhiva de folclor a Moldovei și Bucovinei (AFMB) Mg. 3, I, 6. Vezi și I. Brezeanu, *loc. cit.*, p. 30.

[18] Nicolae Bucur, C. Costin, *Livezi — Harghita. Pagini din creația folclorică a unui sat*, Miercurea Ciuc, 1972.

BDD-A1479 © 1976 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:02 UTC)

Găina" (p. 45). La fel, după opinia celor doi cercetători, cuvîntul *ciumă*, din strigătura : „Mîncă, ciumă, ce-i mînca, / Nu-mi mînca ibovnica", dovedește că această molimă „bîntuise prin veacurile anterioare pe meleagurile respective" (p. 53).

Despre jocurile populare de la Livezi se spune că sînt „monotone" (p. 6), pentru ca peste numai două pagini să se sublinieze „ritmul viu" al acestora. Mai mult decît atît, jocurile de aici „au în ele un clocot mistic... rămas din vremea cultului zeilor dacici", după cum și „linia melodică a majorității cîntecelor, are în ea o ritmică străveche, *cu siguranță* moștenită de la vechii daci" (p. 27). Ce-i drept, siguranța cu care N. Bucur și C. Costin descifrează în folclorul de la Livezi „semne ale unei tradiții de adînci rădăcini dacoromanice" (p. 28) este de-a dreptul dezarmantă, dar, am adăuga noi, și incompatibilă cu rigorile spiritului științific. Lirica folclorică este clasificată după criterii discutabile. În categoria *cîntecului de dragoste și dor* sînt cuprinse piese ce exprimă *jalea* sau *necazul și supărarea*. Versuri ca : „Decît cu urîtu-n casă, / Mai bine cu boala-n oasă ; / Maica din boală mă scoate, / Dar din urît nu mă poate" (p. 31) nu par să vorbească de dragoste și nici de dor. În ritmul jocurilor populare, spun autorii — continuînd să „interpreteze" materialul cules — „băieții și fetele cîntă, augmentîndu-și destinul" (p. 60) ; strigăturile la nuntă se constituie într-o imensă glumă" (p. 55) ; un „foarte vechi" *cîntec satiric*, vădind „autopersiflare", se prezintă curățat „de orice balast verbal" : „De cînd beau la crîșmă-n deal, / De-atuncea-i sumanul ars" (p. 61). În sfîrșit, *cîntecele de leagăn* sînt „adevărate bijuterii lirice", în care mama, „vrînd să-i sădească pruncului sentimente ancestrale, cîntă de una singură, vărsîndu-și amarul părinților — părinților ei" (p. 62), încît pruncii nu mai adorm după bunul lor plac, ci doar la îndemnul din finalul cîntecului : „Stelele și cerul limpezit, / Dormi, povestea s-a sfîrșit !" (p. 63).

Folclorul obiceiurilor, atît de bogat, de complex și de interesant pe tot cuprinsul țării, este ilustrat în monografia Livezilor doar prin ritualul nunții, în prezentarea căruia autorii s-au străduit să păstreze neștirbită rînduiala moștenită din bătrîni. Momentele principale ale desfășurării nunții *(Pețitul, Logodna, Pregătirile pentru nuntă, Ziua nunții)* sînt derulate succesiv și comentate pe larg, descrierile sprijinindu-se adesea pe un mare număr de fotografii reprezentative. Ceea ce surprinde, însă, și se prezintă chiar în dezacord cu valoarea în sine a ritualului propriu-zis sînt așa-numitele orații de nuntă, care, în situația de față, nu au nimic comun cu structura poeziei populare. Și nu ne referim doar la formulări izolate, de tipul : „Rămînem, totuși, mîhniți, / Floarea dacă ne-o răpiți" (p. 70), ce-i sînt improprii omului de la țară, ci la construcții ample, cum ar fi *Orația de închinare a beților* („Azi e zi de sărbătoare / De aceea are loc aici / Stindardul ăst cu floare") (p. 74), *Iertăciunea mirelui* („Nu vorbe de șagă / Vreau să vă vorbesc, / Ci despre căsătorie / Vreau să vă grăiesc") (p. 76), *Iertăciunea miresei* (în care fata i se adresează tatălui : „De la muncă cum veneai, / Mă luai în brațe, / Nerăbdător așteptai / Ca să mă fac mare" (p. 83) și așa mai departe. Ținînd seamă de cele de mai sus, înclinăm să credem că o culegere de folclor întocmită cu seriozitate, sau chiar și o simplă „prezentare descriptivă de material documentar" ar fi fost mult mai utilă decît această pretinsă monografie care, așa cum a fost concepută, nu folosește nimănui. Dimpotrivă, ea aduce prejudicii folclorului din satul Livezi, pentru că pune în circulație, cu autoritatea cuvîntului tipărit, texte ce vor determina poluarea creației populare din această localitate montană.

Se impune, așadar, o atitudine mai fermă, consecventă, din partea celor ce îndrumă procesul de cunoaștere și valorificare a patrimoniului culturii noastre populare, pentru ca neajunsurile semnalate să nu se perpetueze. Adunarea, clasificarea, interpretarea și editarea folclorului presupun o informare serioasă în domeniul respectiv, însușirea unei metodologii corespunzătoare și nu doar dorința de a deveni cu orice preț autor de carte. A surprinde pulsul viu al creației populare contemporane nu înseamnă a „selecta" acele producții hibride, de margine, puține la număr în șuvoiul larg al folclorului literar românesc, sau a interveni cu impietate în conținutul și versificația pieselor culese, transformîndu-le, practic, în creații nule atît din punct de vedere artistic, cît și documentar.

BDD-A1479 © 1976 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:02 UTC)

Ni se pare, de asemenea, dăunătoare tendința unor așa-ziși creatori populari de a comite pastișări după capodopere folclorice, schimbîndu-le structura poetică și mesajul spiritual, act ce nu este cu nimic mai puțin grav decît acela de a mutila, de a interveni asupra unor creații ale literaturii culte. Istoria culegerilor de folclor a demonstrat perisabilitatea acelor texte care contravin, în mod flagrant, bunului gust ce caracterizează opera adevăratului creator popular. „Creatorul popular este exponentul artistic al colectivității, exprimînd, în creațiile sale, gîndurile, sentimentele și năzuințele ei. El este, înainte de toate, un bun cunoscător al tradiției, păstrătorul dar și transmițătorul ei“ [19]. Spre acești *exponenți artistici ai colectivității* trebuie să-și îndrepte atenția culegătorul de folclor, dar pentru a-i identifica el însuși are nevoie de cunoștințe temeinice. Altfel, riscă să se oprească la cei ce se erijează în „creatori“ de folclor, de fapt, versificatori de ocazie, lipsiți de har și străini cu totul de spiritul sănătos al creației noastre populare. În plus, valorificarea editorială a pieselor dobîndite de la acești pretinși rapsozi populari, pune în circulație forme incorecte ale limbii române : „Rupe, bade, cîtu-i vrea / Trandafir din creanga mea, / Rupe, dar cu *grijulea*“ [20] ; „Foaie verde *cimbrieri* / Greu era pe la boieri“ [21] ; „Umblă turcii tot aiurea, / Tot aiurea, pe *plaiurea*“ [22] ; „Foaie verde *leușteană* / Ionică Popa mă cheamă“ [23] etc.

La fel de grav este și faptul că multe dintre aceste „creații“, lipsite, adesea, nu numai de valoare artistică, ci și de sens, sînt puse pe seama folclorului nou. După cum se știe, însă, „elementele novatoare se integrează tradiției și devin valori colective numai în măsura în care sînt acceptate de colectivitate și transmise“ [24]. Prin urmare, simpla alcătuire a unui text, cu rime împerecheate ori alăturate, cum ar fi : „Colo-n vale, la livezi, / E un *pom* cu *mere* verzi, / Bate vîntul, *pere* pică...“ etc., nu este suficientă pentru a considera produsul respectiv drept creație folclorică nouă. Deocamdată, este o creație individuală și nimic mai mult : „Foaie verde de mai sus / Eu, Stăncuța, l-am compus“ [25]. De altfel, s-a mai atras atenția că „insuficienta delimitare dintre ceea ce este astăzi creație individuală și ceea ce este creație colectivă aduce cele mai marcate prejudicii activității folcloristice regionale“ [26]. Este nevoie, așadar, ca mai întîi să așteptăm verdictul colectivității și abia apoi să integrăm aceste „creații“ în volume destinate „să transmită mesajul nostru societății viitoare“ [27]. Se știe, de asemenea, că „inovația, ca manifestare a originalității, ca să fie acceptată de colectivitate și să capete valoare de circulație, trebuie să se integreze ea însăși tradiției“ [28]. Exemplele următoare, și multe altele, asupra cărora nu mai insistăm, provenind din sate cu frumoase tradiții folclorice, nu par să răspundă acestui imperativ : „... Și se oprește motorul / Și nu mai merge tractorul, / Iar *găgelul* din armată / Vine-acasă și mă ceartă“, sau : „Oile pasc într-o parte, / Eu citesc, colea, din carte, / Cum s-aplic metode noi / La mioare și la oi“ [29]. Punîndu-se în circulație creațiile de acest gen, în care abundă „înfierbîntate imagini artistice“, se ajunge în cele din urmă, ca folclorul nou, cel puțin în parte, să se situeze

[19] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, București, Editura didactică și pedagogică, 1976, p. 68.

[20] *Flori din cîmp*, Culegere de folclor poetic din județul Arad, întocmită de Vitalie Munteanu, Teodor Uiuiu, Zenovia Pristolcanu, Iosif Dohangic, Arad, 1969, p. 15.

[21] *Dorule, de unde vii...*, p. 103.

[22] *Idem*, p. 143.

[23] Ilie Birău, *vol. cit.*, p. 66.

[24] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *vol. cit.*, p. 70.

[25] Ilie Birău, *vol. cit.*, p. 58.

[26] V. Adăscăliței, *loc. cit.*, p 69.

[27] Ilie Birău, *vol. cit.*, p. 10.

[28] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *vol. cit.*, p. 67.

[29] Pavel Delion, *Cîntece și jocuri populare din Moldova*. Culegere alcătuită și îngrijită de Mircea Stan, Iași, 1972, p. 186—187.

BDD-A1479 © 1976 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:02 UTC)

la antipodul celui tradițional, în ciuda faptului că aparține membrilor aceleiași colectivități. Adevărata creație folclorică nouă, expresie vie, pregnantă, a vremurilor pe care le trăim, este plăsmuită asemenea celei tradiționale, de oameni înzestrați cu talent deosebit. Ea trebuie însă căutată, cu răbdare și pricepere, și nu înlocuită cu tot soiul de improvizații, care nu fac decît să o plaseze într-o lumină cu totul defavorabilă.

Fără îndoială, cei mai mulți dintre autorii colecțiilor de folclor regionale sînt bine intenționați și pe deplin convinși de utilitatea muncii lor, dar lipsa de pregătire, de îndrumare competentă, îi face adesea să eșueze. Ar fi, de aceea, necesar ca și Centrele județene de îndrumare a creației populare să manifeste mai mult interes față de modul în care sînt alcătuite aceste culegeri de folclor și, mai ales, să nu avizeze publicarea lor fără referate externe, venite din partea unor specialiști în materie. Totodată, colecțiile sau monografiile folclorice regionale nu ar trebui să mai aibă caracter de uz intern, pentru că, așa cum s-a putut observa, ele nu se adresează numai mișcării artistice de amatori.

Ar fi inexact să se creadă că întreaga activitate a Centrelor județene de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, în privința editării folclorului, stă sub semnul observațiilor de mai sus. Marea majoritate o formează lucrările alcătuite cu seriozitate și pricepere, remarcabile prin frumusețea și prospețimea nealterată a pieselor reproduse, prin ținuta științifică și artistică de ansamblu. Este un motiv în plus ca toți cei ce manifestă interes pentru culegerea și valorificarea folclorului să dovedească exigențe sporite.

BDD-A1479 © 1976 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:02 UTC)